

Szombaton: operabemutató

„A Bolygó hollandi: mítosz”

A dolog önmagában is rendkívül „szervezésigényes”, hát még ha hozzágondoljuk a szegedi teátrum speciális adottságait, pontosabban a másutt természetes adottságok hiányát. Például a próbaszínpadok hiányát, a díszletelhelyezési gondokat... Igaz, az idei első prózai előadás „készen volt”, az elmúlt szezon végén tartották az előbemutatóját **Görgey Gábor** komédiájának, ám köztudomásúan még néhány napos „kihagyás” sem kedvez egy-egy próbafolyamatnak, hát még a kéthónapos szünet! Vagyis természetesen szükség volt próbákra az elmúlt hét végi kisszínházi premier előtt.

Nagyjából ugyanez a helyzet érvényes a *Bolygó hollandi* tekintetében. **Richard Wagner** operájának bemutatását a tavalyi évad végére tervezték eredetileg, az akkori sorozatos „eltelődások” miatt azonban már nem futotta rá az időből, a próbafolyamatot megszakította a nyár, csoda-e, ha minden alkotó és közreműködő megfeszített energiáját igényli a 12-ji, szombat esti nagyszínházi bemutató.

Wagner művét magyar nyelvű előadásban (**Oberfrank Géza** fordítása) hallhatjuk. **Németh József, Gur-**

Az évadkezdet óta szinte egyfolytában lázas premierhangulat uralkodik a színházban; hogyné, hiszen ebben a hónapban minden hét végére kerül egy-egy bemutató!

bán János, Andrejcsik István egymást váltva éneklék a címszerepet, s lekejtőzték az összes többi szerepet is, hiszen a bemutatótól megszokás nélkül sorozatban játsszák az operát. Kormányos: **Réti Csaba** és **Vajk György**; Daland: **Kenesey Gábor** és **Szakály Péter**; Senta: **Misura Zsuzsa** és **Bajtay Horváth Agota**; Erik: **Juhász József** és **Albert Miklós** m. v.; Senta dajkája **Varsányi Mária** és **Erdélyi Erzsébet**. A díszleteket és a jelmezeket vendégművész, **Makai Péter** tervezte. Karigazgató **Molnár László**, koreográfus **Kuli Ferenc**. Az előadásokon **Oberfrank Géza** és **Cser Miklós** vezényel. Emlékeztetés sikerű szegedi **Macbet**-rendezése után most a *Bolygó hollandi* is a vendégművész **Kerényi Miklós Gábor** rendezé, akivel a feszes próbarend egyik tegnapi szünetében sikerült szót váltanunk.

— Számomra evidencia volt: ezt az operát úgy kell színpadra állítani, hogy a közönsége önmagára ismerjen a hollandi hittel teli küzdelméből. Az a harc, amelyet **Wagner hőse** folytat önmaga megvalósításáért, szemben a kisszerű világgal — nagyon aktuális. A mi hétköznapjainkat, akcióinkat is jellemzi a pénzhajhászás, az élvhajhászás, a zsugoriság, az álelkölcsőség, a munkában való fásultság, a sok rosszba beletörődés. Mindezek ellen csakis akkor lehet kinek-kinek küzdeni, ha hittel élhet. A *Bolygó hollandi: mítosz*. A kitaró a minden nehézség ellenére bizakodó, a saját hitében és erejében bizodalmas **Ember mítosza**. És a társ megtalálásának, az együttes, közös erőnek is a mítosza.

— Köztudomású, hogy **Wagner** önmagáról mintázta hőseit — mint minden művében; az ő korában is érvényesek voltak az imént vázolt viszonyok, a *Bolygó hollandi* lázadó pillanatában írta. Előadásunk főszereplőinek is lázadó emlékeire figyelve kell megoldani színpadi feladataikat. Szeretek együtt dolgozni ezzel a társulattal; és nagyon bízom a sikerben.

S. E.

Árpád árnyékában

Elég kiejtenünk **Árpád apánk** nevét, máris **Ópusztaszerre** gondolunk, meg az emlékparkra, benne kacagányos szobrára. Csakhogy a másik **Pusztaszer** is magáénak vallotta mindig, és egy kicsit most is, noha hozzátesszi, nem akar vetekedni evvel. Amikor még **Kecskeméthez** tartozott a szeri pusztaszer egyik fele, a másikat pedig **Szeged** mondta magáénak örgrófi engedménnyel, mindkettőben emeltek szobrot a honfoglalás emlékére. Beszéljünk pontosabban: csak az egyik szobor, a másik csúcsos obelisz, a hét vezér arcmásával. Evvel a másikkal kezdődött a történet.

Pusztaszeren mesélik, hogy Elképzelné is rémséges: a kopasz birkák helyett megtevezett ludak öleljék körül a hét vezért? Ezt a vásárt meg kell előzni mindenképpen! De ki vegye meg? Akinek pénze van rá, az. Jól is jönne a tsz-nek, „brügáddácsa” lehetne belőle. Eljöhethetnének ide tanácskozní is, névnapokat megülní is. Nem akarom elereszteni a fantáziámat, de olyan valamí lehetett volna belőle, mint akármelyik vadászház. Majdnem-majdnem meg is egyeztek: megveszi a szövetkezet, gondolzza a tanács és használja a brigádság, vagy valaki más. Jó is lenne, de honnan vegye a pénzt a tanács a főntartására?

Ekkor jött a korszakalkotó ötlet, de ehhez már a faluban lakó grafikusnak, **Tóth Pálnak** is köze van. Addig-addig tanakodtak, amíg ki nem mondta, meg kéne próbálni följárlani a művészeti alapnak. Csinálhatna belőle alkotóházat.

Ellenvetés azonnal: hippitanyát akartok csinálni? És éppen **Árpád árnyékában**? Mire belelovalhatta volna magát az ellenzők tábora, hogy lejárta az ötlet szerzőit és támogatóit, már ki is jelentette a Zichy alkotóközösség, vevő lenne a házra. Megvetlék, rendbe hozták, és nyáron már föl is avatták. Igaz, amikor ott jártunk, akkor még nem volt lakója, de csak azért nem, mondták a helybeliek, mert előre megcsinálta már minden mozgó művész a nyári programját. Ha most nem jönnek, jöhetnek összesel, télen is, de jövőre biztosan jönnek.

Ha előkerülne az öreg tanyája születési anyakönyvi Csakhogy sokan jártak ott az emlékjel körül mostani nagyjaink közül is, és senki nem akadt, aki azt mondta volna, az a jó, hogy ennyire el van hanyagolva. Az lenne a legjobb megoldás, ha megvennék a birkás tanyát, természetesen akkor majd, ha eladó lesz. Megsaccolták, és úgy találták, Süli bácsi még legalább tíz évet megél, ráerünk tehát dönteni tíz év múlva is. Jóval hamarabb harangoztak azonban a tanya gazdjának, mint várták, és jelentkezett is valaki, hogy megvenné libanevelő tanyának.

kivonata, közel kétszáz éves lenne. Majdnem méteres vert falai — méret szerint három panel biztosan kitelne belőlük — őrzik a hűvöset nyáron, télen pedig a meleget.

Gusztussal állították helyre a hajdani pusztabíróházat, ez az egy biztos. Hat fekvőhelyet tudnak adni, víz, villany és gáz is van benne, a régi kamrából fürdőszoba lett, a konyhából meg társalgó. Sok melléképületből jó néhányat elbontottak, a többit viszont meghagyták dekorációnak. Az avatóra eljött emberek állítólag azonnal sürgetni kezdtek: állatok is legyenek a tanyában! Hogy néz ki egy tanya állatok nélkül? Az ólak és az istállók szolgáljanak éppen úgy, mint régen!

Igen, igen, mondják pusztaszeriek, de éppen onnan indult a dolog, hogy ne legyen **Árpád árnyékában** semmi olyan, ami rondíthatná a környéket. Különbén is, aki mellette beszél, az a nagy nosztalgiazás mellett elfelejti, hogy a legyek szinte lakhatatlanná tennék újra a tanyát. Lakó tehát még nem volt, amikor ott jártunk, — csak egy festő hagyott két farostlemezt az egyik szekrény tetején foglalónak. Ennél előkelőbb tanyája még nem volt Pusztaszernek, és a nagyon kedves gondnoknő mindent, elkövet, hogy későbbi vendégei jól érezzék magukat.

A falu mindenesetre úgy gondolkodik, csak hasznára lehet belőle, ha nagy emberek ide járnak alkotni. Olyanok is eljönnek majd, akik enélkül talán seha nem fordultak volna be a faluba. Állítólag egyezkednek már napjaink egyik legjelentősebb tervezőjével, tájba illő, és a történelmi környezetre is utaló, de új épületek megteremtésére. És ez csak az első lehetőség a sok közül.

Kicsike falu, mivel köthetné ide a vendégeit? Alkotó vendégszeretettel.

Horváth Dezső

Makói és vásárhelyi győztesek

A napokban rendezték meg Szegeden, a paprikafeldolgozó vállalat kulturális munkavédelmi, közlekedésbiztonsági, környezetvédelmi vetélkedősorozat megyei döntőjét a Csongrád Megyei Közlekedésbiztonsági Társaság rendezésében. Az eseményen a városi elődöntőről továbbjutott 12, egyenként 5 tagú csapat vehet részt. A csapatok két kategóriában vetélkedtek, bár kérdéseik csak a közlekedésbiztonságra vonatkozóan tértek el egymástól. Az első kategóriában versenyzők gyakorlatokkal, a második kategóriások gépjárművezetőkkel kapcsolatos kérdéseket kaptak. Egyébként mindannyian kaptak környezetvédelmi, munkavédelmi és el-

sősegélynyújtó feladatokat, kérdéseket. A nagyszabású vetélkedősorozat megyei döntőjét végül az első kategóriában a Makói Redőnygyár képviselői nyerték meg, az Alföldi Porcelán és a Szentesi Téglaipari csapatai előtt. A második kategóriában az Alföldi Porcelán dolgozói voltak a legjobbak, megelőzték a Tisza Volán makói üzemegegye és a csongrádi Tisza Bútoripari csapatát.

A győztesek kétezer, a második helyezettek ezer, a harmadikok pedig 500 forintot vásárlási utalványt kaptak. Nem maradtak díj nélkül további résztvevők sem: az Alföldi Porcelán, a Kéziszerszámgyár, az Allami Biztosító és a Medikémia jutalmazta meg őket.

Kitüntetés

Az Elnöki Tanács **Bencédy Józsefnek**, az Eötvös Lőránd Tudományegyetem tanszékvezető főiskolai tanárának, igazgatójának, a pedagógusképzés területén végzett kimagasló tevékenysége elismeréseként, nyugállományba vonulása alkalmából a Szocialista Magyarországi Érdemrend kitüntetését adományozta. A kitüntetést **Csikai Gyula** művelődési miniszterhelyettes szerdán adta át.

Élni és meghalni Los Angelesben

Színes, szinkronizált amerikai film. Írta: **William Friedkin** és **Gerald Petievich**. Fényképezte: **Robby Müller**. Zene: **Wang Chung**. Rendezte: **William Friedkin**. Főbb szereplők: **William L. Petersen**, **Willem Dafoe**, **John Pankov**, **Debra Feuer**.

„Megkérdezhetem, miért üldöz?” „Megkérdezhetem, miért szalad?” „Mert üldöz.”

Fenti épületes dialógus, minden ellenkező látászat dacára, nem abszurd drámából, még csak nem is valamiféle favicgyűjteményből származik. Jelenthetem: szóról szóra így hangzott el a filmben. Hogy minden ökörségével együtt, a majdnem kétórás opusz legelőbb, legelenebb purpalejának számított, az legföljebb csak annak lehet meglepetés, aki titkosügynökös-üldözéses tengerentűli mozarabot még életében nem látott. Amivel ilyen állampolgárok az ötödik életév alattiakat és a kilencvenkettedik fölöttieket leszámítva amúgy sem igen létezhetnek ebben a hazában, egészen nyugodtan kijelenthetjük, hogy a szóban forgó elmés beszélgetésni kívül az *Élni és meghalni Los Angelesben* című (mellekesen az Oscar-díjas *A francia kapcsolat* neves rendezőjétől származó) műalkotás a nem éppen az elemi erejű krimik közé tartozik. Még akkor is így van, ha az előírászerűen sokkolónak szánt jelenetek, autós üldözések és ügynökök-gengszterek-besúgók gyülekezete teljes mértékben együtt van. Mert az egyes jelenetek dramaturgiailag teljesen szükségtelen elnyújtottsága, művészkedő „fölvezetése” a feszültséget elkeni, a már idézett, humorosnak szánt dialógus pedig a film egészéhez képest bántóan stilusztalan.

A dolgok egyébként egy irtózatosan elvetemült pénzhamisító és gyilkos foglalkozást űző, kiálló pofacsontú egyén körül forgolódnak, no, persze az üldözök az FBI, a Szövetségi Nyomozó Iroda nevezetű amerikai cég

Új film

alkalmazásában állnak. Ama bizonyos FBI-ében, amelynek filmbeli jelenlétét lassan már a mind gusztustalanabb nőikebel-mutogatónál és a rugdalózós karatefogásoknál is jobban unom. Mert ezek az FBI-os srácok, higgyék el, mindig bosszút állnak kinyírt társukért-barátjukért, kizárólag egyféle mozdulattal tartják azt az isten verte forgópisztolyt ádázan feszült leskelődésük közben, és csak úgy oda sem nézve tesznek magukévá minden útjukba kerülő fehérrépet, méla undorral és fölénnyel, miközben egyetlen nyomorult ránc sincs azon a pompásan szabott mellénykájukon.

Az egyik snittben egy teljességgel ilyen FBI-os pasas egy Bűnelkövetési Színhely

felé ódalog, szépen süt a nap, a néző meg döbbenet láthatja a sínen tova mozgó felvevőgép precíz árnyékát a szereplő mögött a földön, amint a kamera halad, szaknyelven szólva: „fahrtól”. Ekkora baklövést amerikai filmben sohasem láttam, egészen ritka dolog, azt hiszem, vagy tíz évig nem is fogok látni hasonlót; az úgy olyasféle, mintha valaki nyomtatásban konzekvensen j-vel írtná mondjuk a lyukat. Szóval, elemi erejű, mondhatni, megrázó élmény mégiscsak akad, s ekképpen ezek az FBI-fickók is tulajdonképpen más megvilágításba kerülnek. Filmbeli haláluk pillanatában sohasem nyomják meg rosszkor a piros fészték ömlését szabályozó, ruhájukba épített kapcsolót, ekképpen teljesen profi módra élnek-halnak. En legálábbis így mindent megbocsátottam nekik.

Domonkos László

Határidő előtt

A Kecskeméti Katona József Színház 1986-ban kezdődött felújítása határidő előtt, a tervezett költségekből, 20 hónap alatt készül el. A színház, a tervek szerint december 18-án **Katona József Bánk** című előadásával nyitja kapuit.